

Posudek oponenta na magisterskou práci Bc. Jaroslava Vašuta: *Svět křídel. Životopisná vyprávění příslušníků 1. leteckého dopravního pluku sloužících na letišti Ostrava – Mošnov*. Praha, Pracoviště OH-SD FHS UK 2013, 70 stran plus přílohy

Tématem autorova bádání se stalo téma z pomezí vojenských, politických, socio-profesních dějin a také z pomezí mikrohistorie jedné z elitních jednotek ČSLA. Ačkoliv bývají v posledních dvou desetiletích dějiny řady našich vojenských jednotek již dílčím způsobem zpracovávány jejich samotnými aktéry – a výjimkou nejsou ani dějiny inkriminovaného pluku – přesto se podle mého názoru podařilo autorovi nalézt pomyslné „bílé místo“. Rozhodl se totiž dané téma více zhistorizovat a obohatit jej vlastním výzkumem o nové poznatky a o pohledy získané prostřednictvím orálněhistorických rozhovorů. Otázkou zůstává, do jaké míry se mu tento úkol v rámci předkládané kvalifikační práce podařilo naplnit.

Autor při svém bádání vychází z relativně četného souboru odborné literatury k tématu, dále pak z literatury metodologické týkající se zejména orální historie a oblasti kvalitativního výzkumu a v neposlední řadě se také opírá o elektronické zdroje zaměřené na problematiku vojenských dějin minulého století. Seznam literatury mohl být i reprezentativnější (např. je zde možné postrádat přehledové a přitom metodologicky inspirativní studie zaměřené na vojenské dějiny – např. od Richarda Holmese nebo od Petera Townsenda; bylo by možné využít celou řadu specializovaných studií z odborných periodik typu *Historie a vojenství* nebo z periodik popularizačních typu *ATM* apod.), což by posléze mohlo rozšířit autorovu možnost začleňovat vybádané poznatky do kontextu doby a případně se i „kvalitněji“ tázat při rozhovorech a následně analyzovat a interpretovat. Vzhledem k formátu práce se však výčet jeví jako dostačující.

Jako pramenná základna pro analýzu a interpretaci je pak využito celkem 11 rozhovorů, které autor sám realizoval v průběhu dubna až června 2013. Tento počet rozhovorů (realizovaný v celkem patnácti sezeních) fakticky v průběhu dvou měsíců po organizační (i fyzicko-mentální) stránce bádání v oblasti orální historie a terénního výzkumu nemůže než vzbudit velký údiv a zcela jistě zaslouží velké uznání. Vedle již zmiňovaných elektronických zdrojů se pak další prameny podařilo autorovi získat se soukromých sbírek narátorů nebo dalších veteránů jednotky. Vzhledem k tomu, že autor ve své práci neuvádí zdroje archivní provenience, můj dotaz do diskuze zní, kterak je tomu s dostupností těchto materiálů, zdali by bylo možné je pro jeho práci využít a o jaké by se potenciálně jednalo typy? Chtěl bych podotknout, že pro budoucí srovnání zkušeností vojáků různých jednotek i generací by se určitě dalo využít i realizovaných rozhovorů s vojáky z povolání pocházejících z korpusu projektu ČSNT uložených v COH ÚSD AV ČR.

Co se týče metodologického zázemí, pak to je tvořeno především autorovou znalostí teorie a praxe výzkumu prostřednictvím orální historie, včetně etických aspektů. Základní okolnosti výzkumu a geneze autorova projektu jsou pak srozumitelně shrnuty v metodologické části práce. Jako doporučení pro další bádání z pohledu vojenských dějin bych doporučoval reflektovat také teoreticko-metodologická zamyšlení nad povahou a smyslem vojenských dějin (např. od citovaného I. Šedivého, případně od badatelů zahraničních), které by dalo práci hlubší zakotvení i z této strany dosavadních bádání. Práce jinak disponuje logickou strukturou typickou pro práce z oblasti kvalitativního výzkumu, k níž nelze mít žádných zásadnějších připomínek. Jak jsem již podotkl v úvodu, otázkou zůstává, do jaké míry se autorovi podařilo naplnit ji zamýšleným obsahem.

Náplň teoretické části posléze tvoří poměrně obsáhlý nástin dějin 1. leteckého dopravního pluku zpracovaná na základě dostupné literatury a dílem doplněná i relevantními ukázkami z vybraných pramenů. Je nutno podotknout, že tyto kapitoly tvoří faktické těžiště

práce a je z nich také patrné, že autor dokáže analyticky uchopit a následně synteticky pojednat o dějinách jednotky v širších kontextech soudobých dějin. Část empirická se pak měla stát místem pro úvahu a sevřenější interpretaci životních příběhů získaných autorem, jejich specifik jakožto vojáků elitního útvaru či naopak společných rysů s dalšími skupinami (či jednotlivci) žijícími v rámci bývalé i současné české společnosti. V praxi je však velmi hrubým nástinem a spíše „repertoárem“ interpretačních témat. Upozornění na ně je sice relevantní, nicméně asi bude hodno hlubšího rozvedení spíše v budoucnu (navíc zejména od strany 60 až do konce kapitoly pak nabývá nástin spíše charakteru „hesláře“, kde se autor spokojuje povětšinou s neokomentovanými citacemi z rozhovorů). Zcela určitě by těmto pasážím prospělo, byť třeba dílčí, srovnávání s dalšími pokusy o interpretace životních zkušeností jiných narátorů, včetně jejich dávání do kontextu odborné literatury o problematice čs. vojenství a potažmo i dějin čs. společnosti. Interpretace by tak získala na hloubce a zároveň i na větší relevanci. Chtěl se by v této souvislosti zeptat, zdali autor narazil při svém výzkumu na nějaká tabuizovaná témata, které by stálo za to při výzkumu této skupiny analyzovat? Závěr je psán v sympatickém esejistickém duchu, nicméně nedá mi, než na jeho základě opět položit otázku do diskuze, v čem spočívá podle jeho mínění příspěvek a posun oproti doposud zpracovaným dílům, jaké jsou další perspektivy bádání nad tématem a zdali v nich autor hodlá i nadále pokračovat?

Po formální stránce je dílo zpracováno na obstojné jazykové úrovni, ovšem zejména na formální úpravě některých odkazů v textu (např. na s. 44, 48) či citací (např. na s. 60-61) si pravděpodobně vybrala svou daň časová tiseň. Ocenit je třeba včleněné textové a obrazové přílohy, které text přibližují laickému čtenáři.

I přes výše uvedené výhrady, ale naopak i vzhledem k nesporným přednostem práce a výzkumu jako celku, práci doporučuji k obhajobě a v případě jejího uspokojivého průběhu navrhuji hodnocení známkou 3 (dobře).

V Praze 21. 8. 2013

PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.